

Шта је у ствари интелектуалац и где му је место у друштву

Пише: Сава Костадиновић
петак, 21 март 2008 22:20

Интелектуалци, срам вас било. Сада, када нашој нацији као никада до сад (иако наша историја бележи зле године, попут оних када смо повлачећи се пред непријатељем морали да напустимо и сопствену територију), треба све, ама баш све, и када је свака помоћ више него неопходна и добродошла, ваша пера и ваши гласови ћуте. Сада, када свако перо које је кадро да напише макар две касветне (ваљане) речи мора да ради у корист народа коме припада, а који пропада. А пропадамо управо зато, што место елите заузимају неки други, издајући се за оно што нису и ни по ком основу не могу бити.

Бити интелектуалац подразумева изузетно висок степен моралности и свести и посебан начин поимања света који га окружује. Поимања, које је способно да кроз себи специфичан лични гест, као продукт свог ума и духа, оствари дело или дела трајније односно трајне вредности, без обзира на то којим се видом људског делања бави. Из тога произилази да се интелектуалац рађа и дограђује пре свега због личног интересовања, а не ствара никаквим високошколским установама. Дакле, интелектуалац може бити и најситнији иноватор који је само за јоту унапредио неки производни процес или васпитач који је захваљујући сопственом осећају уочио и усмерио неко талентовано младо људско биће и на тај начин омогућио стварање новонасталих вредности добра које ће утицати на оплемењивање света или даљи успон у правцу позитивних стремљења цивилизације којој припадамо. Наравно, то подразумева изузетну моралност и између осталог неопходну храброст да се упркос могућим последицама изговори истина, што се пре свих очекује од уметника и научних радника као природних носиоца прогреса.

На питање зашто се не одрекне своје нације и имена и не задржи статус, један професор Јевреј за време другог светског рата одговорио је: "Али ја предајем етику и морал".

У Брозово време био је у употреби термин "поштена интелигенција" што само по себи подразумева да има и некакве друге, дакле непоштене или тачније речено, оне која не размишља по принципу директива одозго. Термин "поштена интелигенција" у ствари се односио на високообразовне људе лишене морала, који су захваљујући томе могли да се саживе са системом који пре свега и у многome одступа од природног следа ствари изједначавањем онога што се никако не да изједначити.

Поставља се питање: какви су данашњи српски интелектуалци или бар они који за то важе или вреде?

Прво, на овим просторима се под интелектуалцем подразумева неко ко је академски образован, без обзира на малопре побројане елементе који карактеришу истинску интелектуалност. Пошто је у Брозово време општеприхваћен термин "поштена интелигенција" преживео његову смрт, послушници, дакле људи лабавог морала и даље имају неупоредиво бољу проходност кроз образовне институције и институције власти, што наравно значи и моћи. Узмемо ли у обзир то, да период који сам поменуо није тако далеко иза нас, велики број оних који се називају и које називају интелектуалцима потичу управо из тог периода, било да су они та поштена интелигенција или да су то њихова деца, која су зарад поштовања статуса њихових родитеља и генетске љигавости, имала бољу проходност кроз образовне институције. Ово опет нема никакве везе са њиховим способностима, нити са моралом како њихових родитеља, тако и педагога, али итекако има везе са њиховим, по морал погубним искуством. Ако знамо да деца у родитељима виде узор, можемо само наслутити какве нам је моралне наказе за интелектуалце оставило Брозово доба и какве порађа ово потоње. Мали је број оних који су се врлином изборили за тај заиста вредан епитет и то углавном због тихости сопственог битисања.

Ја, који хвала богу не спадам у горепоменути сој (из простог разлога недостатка академског образовања, неоптерећен сам његовим бременом, и у прилици да, чини ми се здравом памећу и пажљивим слагањем података, проникнем бар у мрвице минулог времена и проценим где нас води време у коме живимо) принудјен сам због готово болног осећаја истинољубља да се и на овај начин огласим, када други или они који би то морали неће или не смеју.

Да зло у српској квазиелити није од јуче, сведочи и писмо- завештање др. Арчибалда Рудолфа Рајса, осведоченог пријатеља нашег народа, које почиње са : „ЧУЈТЕ СРБИ“ и у ком, између осталог, пише (књига Зденка Левентала Швајцарац на Кајмакчалану, стр 182): **“ Ви схватате брзо и тачно, с таквом интелигенцијом и природним богатствима треба да вам припадне једно од првих места у Европи, али ваше мане, поготово мане такозване интелигенције спречавају вас да заузмете то место.”** Већ на следећој страни човек који је са Српском војском прегазио Албанију за време Првог светског рата и заслужио Карадјорђеву звезду, али и човек чија је последња жеља била да му срце буде сахрањено на Кајмакчалану каже: “

Ви нисте велике рад ише и трошите милионе на политичке агитације које нису од користи него од штете за вашу земљу. У вашу земљу која се некада могла подичити честитошћу увукла се жестока корупција која је пре свега заразила оне који себе називају интелигенцијом.“

И тако даље, у сваком другом пасусу доктор Рајс, човек који се својом мисаоношћу и својом хуманошћу издигао изнад сопствене нације и који је своју судбину везао за српски народ (те не бих сумњао у његову добронамерност) помиње "ИНТЕЛИГЕНЦИЈУ" у

Шта је у ствари интелектуалац и где му је место у друштву

Пише: Сава Костадиновић
петак, 21 март 2008 22:20

негативном контексту, пре свега циљајући на њено поштење али и пориве да учини неходан напор да се доведе у ситуацију да тако буде названа. Даље Рајс каже: „**Главешине шиканирају доказане пријатеље и љубазно сарађују са дојучерашним непријатељем, при том не одајући ни дужну почаст заслужним жртвама, нити чине неопходно за инвалиде рата. Интелигенција не допушта издизане изнад просечности и љубоморно пази да нове честите снаге себи не прокрче пут. Чим открије такве, удара их по глави, док не пропадне у блато. Поштеног човека сматрају будалом. Политичари чине све да спрече да важније позиције припадну бившим борцима, а у парламент су ушли људи који експлоатишу политичке страсти.**“

Даље помиње ауторитаризам, полицајце бивше осуђенике, партијско обојење изнад стручности, лош однос политичара према заслужним грађанима, и наравно констатује да би интелигенција требала да предводи народ, а не да сеје кости раздора.

Ако неком није јасно шта нам се управо дешава, нека прочита интегрални текст дела " ЧУЈТЕ СРБИ ", упозорења нашег искреног пријатеља доктора Арчибалда Рајса, потписаног 1.јуна 1918 године. Све то као да је јуче написано па да додам и ја: **НЕ ЗНАМ ЗАШТО СРБИ ИЗ ПОПИСА НАЦИОНАЛНИХ ВРЛИНА УВЕК ИЗОСТАВЕ ПОДМИТЉИВОСТ И КОРИСТОЉУБЉЕ.**

Дакле, шта је интелектуалац у ствари и где је његово место у друштву ? То је неко, ко је продукт свог ума и духа даровао свима онима који га окружују на коришћење и добробит, а у крајњем досегу могућег – човечанству. Бити интелектуалац подразумева обавезу, да се предводе они који га окружују у правцу колективног добра, посебно у преломним тренуцима. Интелектуалац сме да служи једино истини. **НЕ ОСЕЋАТИ СЕ ОДГОВОРНИМ НЕ ЗНАЧИ НЕ БИТИ ТО.**

С поносом, монтер челичних конструкција

Српски Сељак Сава Сићевски